

Vanhusneuvoston kokous

Aika: 15.5.2018 klo 13.00–15.46

Paikka: Kaupungintalo, SDP:n ryhmähuone, Aleksanterinkatu 20

Läsnä: Laura Varjokari (puheenjohtaja), Mirja Arajärvi, Timo Auranen, Antti Henriksson, Pirjo-Liisa Kangasniemi, Erja Kauppinen, Veijo Lehto, Lena Lindberg, Markus Löfström, Seija Meripaasi, Marja Ruotsalainen, Jenni Räsänen, Taina Saarinen, Johanna Seppälä, Lala Sjöblom, Pirkko Telaranta, ~~Pirjo Tujala, Toivo Tupin~~ ja Outi Paulig (sihteeri)

Asiantuntijoina kohdassa 4 Matti Koskinen ja Piia Tiilikallio.

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen muistio

Muistio oli jaettu 9.5.2018. Siihen ei ollut huomautettavaa.

4. Näkökulmia ikäihmisten turvallisuusasioihin

- Turvallisuus- ja valmiusyksikön päällikkö Matti Koskinen Helsingin kaupunginkansliasta kertoi kaupungin turvallisuustyöstä. Esitys liitteenä. Turvallisuustyön tavoitteena on varmistaa kuntalaisten, henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuus, turvata ja suojata kaupunkikonsernin omaisuutta sekä varmistaa organisaation ja sen palvelujen toimintavarmuus ja häiriöttömyys kaikissa olosuhteissa. Toiminta pohjautuu kaupunkistrategiaan. Helsingillä on turvallisuussuunnitelma, johon liittyy useita kärkihankkeita. Turvallisuussuunnitelmassa todetaan mm. että toimivat peruspalvelut sekä syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisy lisäävät arjen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä edistävät yhteiskuntarauhaa.
- Kaupunki tekee myös turvallisuustutkimusta, jolla kerätään tietoa helsinkiläisten koetusta turvallisuudesta ja poliisin palvelukyvyistä. Tutkimus on toistettu lähes samansisältöisenä kuusi kertaa, viimeksi vuonna 2015. Tutkimus tehdään otannan perusteella kyselynä n. 7000 kaupunkilaiselle. Viimeksi vastausprosentti oli 57. Vastauksen voi antaa paperilla tai netin kautta. Kuultiin tuloksia erityisesti 65–74 -vuotiaiden osalta. Uusi kysely tehdään tämän vuoden aikana. Koskinen totesi, että ihmisten turvattomuuden tunne saattaa lisääntyä iän myötä siitä huolimatta, että ikääntyneen riski joutua esimerkiksi rikoksen kohteeksi on varsin pieni. Ikääntyvä ihminen voi kokea turvattomuutta johtuen vaihtuvasta ja vieraasta hoitohenkilökunnasta, palvelujärjestelmien monimutkaisuudesta ja terveydenhoitopalveluiden heikosta saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Omaan terveyteen liittyvät ongelmat, kuten muistin heikentyminen sekä pelko joutua muiden avusta riippuvaiseksi tai laitoshoitoon saattavat myös osaltaan aiheuttaa turvattomuutta.
- Kaupungin turvallisuutta edistävä toiminta on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, jolle on luotu rakenteet kaupunginhallituksen päätöksellä 14.5.2018

- ([linkki päätökseen](#)). Ikäihmisten turvallisuudesta on julkaistu eri tahojen yhteistyönä opas Turvaohjeita senioreille, jonka Koskinen lupasi hankkia vanhusneuvoston jäsenille.
- Pia Tiilikallio Suvanto ry:stä kertoi ikäihmisiin kohdistuvasta kaltoinkohtelusta ja väkivallasta. Diaesitys on liitteenä. Neuvoston jäsenille oli etukäteen jaettu Juurihankkeen raportti: ”Täällä on lupa puhua väkivallasta.” ([Linkki julkaisuun](#).)
  - Tiilikallio totesi, että lähisuhdeväkivalta on piilorikollisuutta, josta näkyy tilastoissa vain jäävuoren huippu. Läheisessä ihmissuhteessa tapahtuva väkivalta on edelleen tabu, josta ei mielellään puhuta. Kaikkein vaikeinta on myöntää omien lasten tai lastenlasten taholta koettua väkivaltaa. Väkivalta jää harvoin yhteen kertaan. Usein on niin, että ihmisellä on paljon väkivaltakokemuksia elämän varrella, lapsuudesta vanhuuteen ja myös ylisukupolvisesti.
  - Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset eivät kovinkaan herkästi kysy asiakkailtaan, ovatko he kokeneet väkivaltaa. Sitä pitäisi kysyä yhtä lailla kuin ihmisiltä nykyään kysytään alkoholin käytöstä. Osittain kyse on tiedon puutteesta työntekijöillä. Vanhuspalvelulain 25 §:n mukaista ilmoitusta iäkkään henkilön palveluntarpeesta ei tunneta riittävästi edes sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa. Tämän ns. huoli-ilmoituksen virallinen nimi on vaikea, eikä ohjeita ole helppo löytää esim. kaupungin nettisivuilta. Tiilikallion mukaan lain toteuttaminen onkin tältä osin jäänyt puolitiehen.
  - Lähisuhdeväkivaltaa esiintyy valitettavasti myös omaishoidossa. Omaishoitoa suunniteltaessa työntekijöiden pitäisikin aina ennen sopimuksen tekemistä selvittää, onko suhteessa ollut väkivaltaa. Turvakodit palvelevat myös ikäihmisiä, vaikka heitä hakeutuukin turvakoteihin melko vähän.
  - Suvanto ry on asiantuntijajärjestö, joka nostaa esiin ikäihmisiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua ja tiedottaa palveluista. Järjestö myös tarjoaa itse palveluja: vertaistukiryhmiä, henkilökohtaista keskusteluapua ja puhelinneuvontaa. Jokaisen asiakkaan kanssa tehdään turvallisuussuunnitelma. Suvanto ry saa avustusta kaupungilta, oikeusministeriöltä ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:lta. Suvanto ry:n nettisivut: <https://www.suvantory.fi/>
  - Edellä todetun Turvaohjeita senioreille –oppaan lisäksi on muitakin oppaita, jotka löytyvät sekä verkosta että painettuna. Vanhustyön Keskusliiton Kotiturva-hankkeessa on laadittu opas Tietoa ikäihmisille kotona asumisen turvaksi (2017). ([Linkki julkaisuun](#).) Muita oppaita: <http://www.kodinturvaopas.fi/>
  - Vuosittainen Kätkeyt äänet – tapahtuma järjestetään tänä vuonna 15.6. Tampereella. Kätkeyt äänet –päivä (The World Elder Abuse Awareness Day) on kansainvälinen kampanjapäivä ikääntyneisiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua ja väkivaltaa vastaan. Piia Tiilikallio totesi lopuksi, että häneen ja Suvanto ry:hyn saa mielellään olla yhteydessä jatkossakin.
  - Keskustelussa todettiin, että liian usein ihmisillä on tietämättömyyttä siitä, kenelle ja miten väkivallasta tai sen epäilystä pitäisi ilmoittaa. Poliisille ilmoittamisen kyn-

- nys on korkea. Seija Meripaasi totesi, että ainakin Seniori-infon etusivun ylä-laidasta löytyy ohje ”Ilmoita iäkkään henkilön palvelutarpeesta/tee huoli-ilmoitus” <https://www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/sosiaalityo/palveluntarve>
Kun turvallisuusvaara on tullut esiin, sote-toimi tekee palvelutarpeen selvityksen ja kriisitilanteissa ottaa yhteyden poliisiin.
- Puhelimitse voi ottaa yhteyttä Seniori-infoon arkisin klo 9-15 (p. 09-310 44556). Johanna Seppälä muistutti, että kaupungin kriisipäivystys (p. 09-310 44222) päivystää aina.
  - Keskustelua herätti kaupungin turvallisuuskyselyn toteutustapa ja vastaajien yläikäraja. Yläikäraja on 74 vuotta, joskin sen nostamisesta 79 vuoteen on keskusteltu. Keskustelussa todettiin, että tämäkin ikäraja jättää varsinaiset vanhusikäluokat kyselyn ulkopuolelle. Vanhuuteen liittyvät terveydelliset ja sosiaaliset ilmiöt kun alkavat nykytiedon mukaan vasta noin 80 ikävuoden vaiheilla ja ikään liittyväns. haurastuminen noin 85-vuotiaana. Koskinen lupasi viedä viestiä eteenpäin ja selvittää, mihin ajatus ikärajan nostosta (vain) 79 vuoteen perustuu.
  - Keskustelussa käsiteltiin myös liikenneturvallisuutta kevyen liikenteen teillä. Ongelmina ovat ainakin kävelijöiden ja pyöräilijöiden yhteiset reitit ja se, että osa pyöräilijöistä ajaa todella kovaa vauhtia. Sähköpyörien yleistyminen tuo lisää haasteita. Liikenneopetusta tarvittaisiin myös pyöräilijöille. Poliisin keinot valvoa tilannetta ovat rajalliset. Kaupungilla on melko vähän keinoja vaikuttaa asiaan.
  - Turvallisuuteen liittyy monenlaisia asioita. Työväenopistoissa on huolta joistakin iäkkäistä opiskelijoista. Iäkkäiden liiallinen lääkitys on myös turvallisuustekijä. Ammattilaisten taito kysyä on yksi perusasia turvallisuuden luomisessa. Idän alueella on ollut sote-ammattilaisille koulutusta yhteistyössä Suvannon kanssa.

5. Lausunnon antaminen valtuustoaloitteesta

- Perussuomalaisen ryhmäaloite vanhuspalvelujen tilasta Helsingissä oli jaettu asialistan liitteenä. Aloitteessa viitataan hiljattaiseen kotihoidon asiakkaan kuolemantapaukseen ja esitetään, että Helsingin ikääntyvien hoidosta ja tulevista tarpeista tehdään kattava, mielellään ulkopuolinen selvitys. Tarkoituksena olisi kartoittaa nykytilanne ja se, mitä kaupungin tulisi tehdä, jotta jatkossa kotona asuvien vanhusten turvallisuus voidaan taata ja kuinka paljon pitäisi investoida ympärivuorokautiseen hoivaan, jotta kaikki sitä tarvitsevat pääsisivät sen piiriin. Lausunnon määräaika on 11.9.2018.
- Työvaliokunta ehdotti, että
  - vanhusneuvosto toteaa lausunnossaan, että aloitteessa esitetty asia on tärkeä ja selvityksen tekemistä kannatetaan.
  - Lausunnossa voidaan viitata tarkastuslautakunnan lausuntoihin, joissa useina vuosina on kiinnitetty huomiota kotihoidon tilanteeseen.
  - todetaan myös, että kotihoidon tilanteeseen palkkatason lisäksi vaikuttaa alan huono maine, joka vaikeuttaa rekrytointia.
- Seija Meripaasi totesi sote-toimialan edustajana, että myös toimialalla pidetään tärkeänä asioiden selvittämistä ja useita aiheeseen liittyviä selvityksiä onkin jo meneillään. Keskusteltiin siitä, onko uusi selvitys tarpeen. Päädyttiin siihen, että kannatetaan puolueettoman selvityksen tekemistä yhteistyössä sote-toimialan kanssa. On tärkeää, että tilanne selvitetään perin pohjin. Toimialan tekemien omien selvitysten jälkeen tehdään tarvittaessa ulkopuolinen tutkimus. Sihteeri muotoilee luonnoksen lausunnoksi, joka käsitellään sähköpostitse.

- Yksittäisestä kuolemantapauksesta on meneillään poliisitutkimus, josta ei voida kertoa väliaikatietoja. Seija Meripaasi lupasi välittää tietoa, kun sitä on saatavissa.
- Työvaliokunnan ehdotuksesta soten edustajaa pyydettiin kertomaan, miten sote-toimialalla aiotaan toimia, kun kotihoidossa on täyttämättä huolestuttavan paljon vakansseja. Seija kertoi meneillään olevista toimenpiteistä. Tarkempia tietoja lähetetään neuvoston jäsenille sähköpostitse. Tilannetta seurataan tarkkaan.
- Keskustelussa mm. toivottiin takaisin entisenlaista kotipalvelua ja kokonaisvaltaista huolenpitoa. Nykyään toiminta on pirstottu monille toimijoille ja tiedonkulku on vaikeaa. Toisaalta vanhusten määrän lisääntyneenä kotihoidossa on suuret volyymit entiseen tilanteeseen verrattuna. Vanhusneuvoston näkökulmasta kotona on huonokuntoisia ihmisiä, jotka eivät enää pärjää niukan kotihoidon turvin. Vanhusten yksinäisyys ja eristyneisyys lisäävät ongelmia entisestään. Naapureille jää joskus liikaa vastuuta.

6. Palautekeskustelu pormestarin tapaamisesta

- Työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti päätettiin, että vanhusneuvoston kokousmuistiot lähetetään jatkossa pormestarille ja apulaispormestareille sekä valtuustoryhmien puheenjohtajille. Päätettiin liittää myös toimialajohtajat jakeluun.
- Valtuustoryhmien puheenjohtajat kutsutaan yhteiseen tapaamiseen loppusyksyllä. Pyritään saamaan suoratoisto kyseiseen kokoukseen. Lisäksi jatkossakin järjestetään kerran vuodessa pormestarin tapaaminen.
- Todettiin, että pormestari kehotti konkretisoimaan vanhusneuvoston toiveita ja tarpeita. Tällainen on esim. kaupungin turvallisuuskyselyn yläikärajan nostaminen tai poistaminen.

7. Palautekeskustelu Kuusikko-kokouksesta

- Sovittiin, että esitetään muille kaupungeille yhteistyön jatkamista ja kysytään, mikä kaupunki järjestäisi seuraavan tapaamisen. Helsingiläisille sopii matkustaminen, joskin osallistujamäärä on rajallinen. Ehdotetaan myös kokousmuistioiden jakamista kaupunkien välillä.
- Keskusteltiin kokouksessa esille tulleista muiden kaupunkien keinoista vaikuttaa kaupunkinsa päätöksentekoon. Pohdittiin, miten lautakuntiin voisi vaikuttaa. Todettiin, että lautakuntien kokoukset ovat suljettuja. Asialistat ovat julkisia, mutta luettavissa vasta muutama päivä ennen kokousta. Käsittelyyn tulevat asiat ovat jo pitkään valmisteltuja. Jopa lautakuntien jäsenten mahdollisuudet saada tietoa valmisteltavana olevista asioista ovat käytännössä rajalliset.
- Kaupunkisuunnittelua koskevat suunnitelmat on kuitenkin saatavissa jo hyvissä ajoin. Niihin ehtisi vaikuttamaan, jos seuraisi aktiivisesti valmisteltavana olevia asioita. Ajankohtaiset kaavoitukseen ja liikennesuunnitteluun liittyvät asiat löytyvät kaupungin nettisivuilta. ([Linkki](#))
- Pohdittiin, pääsisikö kaupunginhallitukseen seuraamaan, kun käsitellään ikäihmisten asioita. Kaupunginhallituksen kokoukset ovat suljettuja, mutta esim. nuoria koskeville asioille on jokin erityisjärjestely.
- Johanna Seppälä totesi, että vanhusneuvoston asioita voisi kytkeä osallisuusmallin raportointiin jatkossa. Vanhusneuvoston ja muiden vaikuttajatoimielinten toiminta kuuluu osallisuusmalliin, samoin kuin toimialojen osallisuustyö. Stadiluotsit tulevat

olemaan tärkeitä toimijoita, joiden kanssa vanhusneuvoston kannattaa luoda yhteyksiä. [Linkki diaesitykseen osallisuusmallista](#)

8. Loppukevään tilaisuuksien valmistelutilanne

Omaishoitopaneeli 22.5.2018: Todettiin, että valmistelut ovat edenneet suunnitelmien mukaan.

Lahden matka 30.5.2018: lähtijöitä on 15, joista vanhusneuvoston jäseniä 9, sihteeri sekä viisi kaupungin työntekijää, joista neljä sotesta ja yksi asukasyyhteistyöstä (Ari Tammi). Muilta toimialoilta ei ollut lähtijöitä. Lähtö on klo 8.00 Rautatien torilta ja paluu viimeistään klo 18.00. Ilmoittautuneille lähetetään ohjelma ja tarkat ohjeet viimeistään viikkoa ennen matkaa.

9. Palautekierros kuluneesta kaudesta

Tehtiin palautekierros kuluneesta kaudesta. Arvioitiin, miten kausi on sujunut ja miten toimintaa voitaisiin kehittää. Useissa puheenvuoroissa todettiin, että on kuultu hyviä asiantuntijapuheenvuoroja, mutta erityisen tärkeää on kuulla myös järjestöjen ja asiakkaiden näkökulmaa.

10. Syksyn kokousten aikataulu ja aiheet

Päätettiin työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti syksyn kokousajankohdat. Kokoukset alkavat klo 14.00, ellei toisin mainita. [Työvaliokunnan kokousten ajankohdat sovitettiin kokouksen jälkeen myöhennettäväksi, merkitty myöhennetyt ajat/siht. lis.]

syyskuu	työvaliokunta vanhusneuvosto	ke 29.8. ke 5.9.	klo 15.30
lokakuu	työvaliokunta vanhusneuvosto PKS-kokous	ke 3.10. to 11.10. ti 23.10.	klo 17.00 klo 13.00
marraskuu	työvaliokunta vanhusneuvosto valtuustoryhmät	ke 7.11. ti 13.11 to 22.11.	klo 15.30 klo 17.00 (suoratoisto?)
joulukuu	työvaliokunta kokous ja joulukahvit	ke 12.12. ti 19.12.	klo 15.30

Aiemmin sovittuja aiheita ovat mm. sote- ja maakuntauudistus, liikenneasiat, asumisasiat, Seniori-infon tilannekatsaus, digineuvonnan ajankohtaiset asiat joka kokoukseen. Lisäksi käsitellään ikäohjelman valmistelua ja vanhusneuvoston osallistumista siihen. Työvaliokunnan ehdotuksen perusteella käsitellään myös vapaaehtoistoiminnan kehittämistä ja kutsutaan kaupungin vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit mukaan. Aiheisiin liitettiin myös kaupungin liikkumishjelma.

Joulukuun kokouksessa käsitellään asunnottomuutta ja kutsutaan joulukahville asunnottomia.

Kokouksia voidaan pitää myös muualla kuin kaupungintalolla, jolloin kokoukseen voidaan liittää tutustumiskäynti. Paikkoja voisivat olla palvelukeskukset ja ehkä uusi Oodi. Mahdollisesti voidaan tehdä myös tutustumiskäyntejä ilman kokousta.

Todettiin, että syksyn aikataulusuunnittelussa huomioon otettavia päivämääriä ovat ainakin

- 7. 11. Vanhusneuvostopäivä, johon Helsingistä lähtökohtaisesti yksi edustaja. (Kysytään mahdollisuutta saada useampia paikkoja.)
- 10.10. Aivoterveysmessut.
- Hyvä ikä-messut 3-4.10. (ja muutenkin tuolla ns. vanhusten viikolla runsaasti tapahtumia)
- Mahdollinen pormestarin konsertti, mikäli se järjestyy. Kysytään HEJ ry:ltä, haluatko ottaa aktiivisempaa roolia ja tehdä pormestarille aloitteen konsertin järjestämisestä. Mirja lupasi viedä asian käsittelyyn HEJ:ssä.

11. Vanhusasiainvaltuutettu Suomeen –kansalaisaloite

Aloitteesta on lähetetty vanhusneuvostolle erillinen viesti 9.5. Aloitteen voi lukea ja halutessaan sitä voi kannattaa osoitteessa <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/3086> . Allekirjoittajana voi olla vain yksittäinen henkilö, koska allekirjoittaminen edellyttää tunnistautumista. Todettiin, että jokainen voi markkinoida sitä omissa verkostoissaan. Vanhusneuvosto ilmoittaa asiasta facebook-sivullaan.

12. Muut asiat

- Osallistuvan budjetoinnin digipalvelun kehittämissuunnitelmaan on pyydetty iäkästä henkilöä vanhusneuvoston kautta. Päätettiin nimetä Pirjo Venäläinen, joka on halukas tehtävään. Uusia osallistujia voi myös esittää myöhemmin.
- Kuultiin palautetta HEJ:n järjestämästä tilaisuudesta HSL-asioista Kampin palvelukeskuksessa 9.5.: Keskustelua käytiin mm. rollaattoriasiasta ja tulevan seniorialennuksen kellonajasta. Jälkimmäisestä on tarkoitus ottaa yhteyttä tasa-arvovaltuutettuun. Uuden vyöhykejärjestelmän osalta jäi vielä avoimia kysymyksiä. Selkeää infoa tarvitaan paperilla. HSL lupasi tietoa paperijakeluna jokaiseen kotiin.
- Digineuvonnan ohjausryhmä: Timo kertoi, että Varaamon hakutoimintoa parannetaan. Alue tulee mukaan hakutekijäksi, kuten vanhusneuvosto oli esittänyt.
- Sote-maksujen perintä: Lala toi esiin, että esim. HUS:n maksu voi mennä perintään hyvin nopeasti. Ihmisille pitäisi kertoa nykyistä enemmän, että maksuaikoihin voi hakea pidennystä tai maksun poistoa kokonaan. Todettiin, että kyseessä on isompi asia, johon palataan asiaan syksyllä.

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 15.46.

Laura Varjokari
Puheenjohtaja

Outi Paulig
sihteeri